

การศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาพระมาลัยกลอนสวดที่พบ
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช*

PHRA MALAI KLON SUAT OF NAKHON SI THAMMARAT:
A CONTENT COMPARISON

พระประวิทย์ ศิริวัฒน์*, ชานวิท ทัดแก้ว, เจียรระไน วิธิตกุล

Phraprawit Siriwat*, Chanwit Tudkeao, Jiaranai Vithidkul

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University, Thailand

*Corresponding author Email: 6380027922@student.chula.ac.th

บทคัดย่อ

พระมาลัย เป็นวรรณกรรมพุทธศาสนาที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับ บาป บุญ นรก สวรรค์ และโลกในยุคพระศรีอาริย์เมตไตรย วรรณคดีพระมาลัยนั้นเป็นที่นิยมทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย เห็นประจักษ์ได้จากการพบเอกสารตัวเขียนเรื่องพระมาลัยจำนวนมากในประเทศไทย การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและประวัติเอกสารตัวเขียนของพระมาลัยฉบับวัดท่าโพธิ์ ฉบับวัดใหญ่ชัยมงคล ฉบับวัดสวนป่า จังหวัดนครศรีธรรมราช และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาของพระมาลัยฉบับวัดท่าโพธิ์ ฉบับวัดใหญ่ชัยมงคล ฉบับวัดสวนป่า จังหวัดนครศรีธรรมราช กับฉบับตีพิมพ์ของกรมศิลปากร ผลการศึกษาพบว่าพระมาลัยทั้งสามฉบับเป็นสมุดไทยขาวหรือหนังสือบุตขาว เขียนด้วยหมึกดำ อักษรขอมบาลี-ไทย มีภาพเขียนประกอบในตัวเล่มและมีการเขียนบทสวดพระอภิธรรม 7 คัมภีร์ หรือบทสวดแจ่ง อันประกอบด้วยข้อความบางส่วนจากคัมภีร์พระวินัยปิฎก คัมภีร์พระสุตตันตปิฎก พระอภิธรรมปิฎก พระสัทสนัย ก่อนตัวบทพระมาลัย เนื้อหาตัวบทพระมาลัยแต่ละฉบับ มีโครงสร้างของเนื้อหา ลักษณะคำประพันธ์และตัวบทอันเป็นเนื้อความของทั้งสามฉบับสอดคล้องกัน นับเป็นตัวบทพระมาลัยสำนวนเดียวกันคือพระมาลัยกลอนสวด ต่างกันเฉพาะอักขรวิธีเพียงเล็กน้อย ส่วนการที่เนื้อหาของพระมาลัยทั้งสามฉบับมีไม่เท่ากันนั้น สันนิษฐานว่าอาจเกิดจากผู้คัดลอกได้คัดสรรเนื้อหาบางส่วนมาเขียนลงในหนังสือบุตพระมาลัย เพื่อให้ปริมาณเนื้อหาทั้งหมดมีความยาวพอดีหน้ากระดาษ จึงอาจถูกปรับลดหรือแก้ไขให้สอดคล้องกับขนาดและจำนวนหน้าของหนังสือบุต

คำสำคัญ: พระมาลัย, พระมาลัย, เอกสารตัวเขียน, สมุดไทย, หนังสือบูต

Abstract

Phra Malai is a Buddhist text that tells about sin, merit, hell, paradise, and the world during the time of Phra Sri Ariya Maitreya, the future Buddha. The literature is renowned throughout Thailand, as numerous manuscripts are found all over the region. This research aims to investigate the characteristic and background of the three Phra Malai manuscripts found in different temples in Nakorn Si Thammarat province : namely, Wat Tha Pho temple, Wat Yai Chai Mongkhon temple, and Wat Suan Pan temple, and to compare the content of these three manuscripts to the printed version by the Fine Arts Department, Ministry of Culture. The study finds that all these three manuscripts are the white Siamese folded books called Samut Khoi or Bud, written in black ink in Pali and Thai language using Khom script and adorn with several illustrations. About the structure of the manuscripts, the Abhidhamma Chet Khamphi (the brief version of Abhidhamma), the Suat Chaeng prayer (the selected texts from the Vinaya, the Suttanta, and the Abhidhamma of the Tipiṭaka), or the Sahassanai prayer is placed before the Phra Malai text in each manuscript. The texts from all manuscripts studied are to be considered as the same version, namely Phra Malai Klon Suat, the version of Phra Malai in mix-metered verses in Thai language, with only insignificant differences in spelling found between each manuscript. While the content in each manuscript, despite being the same version of text, is different in quantity, but it can be cut or changed to fit the book's dimensions and page count so that all of the text fits on the designated page.

Keywords: Maleyya, Phra Malai, Manuscript, Samut khoi, Bud book

บทนำ

พระมาลัย เป็นวรรณคดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคติธรรมตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา เช่น เรื่องบาป บุญ นรก สวรรค์ และโลกในยุคของพระศรีอาริยมุตไตรย เรื่องราวกล่าวถึงพระอรหันต์นามว่า พระมาลัย อาศัยอยู่ ณ กัมโพชคาม โรหณชนบท ลังกาทวีป พระมาลัยเป็นผู้มีฤทธิ์สามารถเดินทางไปโปรดสัตว์ยังนรก และเหาะขึ้นไปนมัสการพระเจดีย์จุฬามณี แล้วสนทนากับพระอินทร์และพระศรีอาริยมุตไตรยบนสวรรค์ เมื่อลงมายังโลกมนุษย์ก็นำเรื่องราวในนรกและสวรรค์มาเทศนาสั่งสอนให้ชาวลังกาทวีป ฟังให้ละเว้นความชั่วกระทำแต่บุญกุศล (อุดมพร คัมภีรานนท์, 2551)

อย่างไรก็ตาม “พระมาลัย” มีที่ยังไม่แน่ชัด และไม่ทราบว่าเป็นผู้แต่ง นักวิชาการบางท่านสันนิษฐานว่าเรื่องพระมาลัยแต่งขึ้นโดยภิกษุชาวล้านนาราวพุทธศตวรรษที่ 20 (ปรมินทร์ จารุวร, 2542) หรืออาจจะมีเค้าโครงเรื่องจาก “มาลัยยกะ” ของพม่าและมีการเผยแพร่จากล้านนาสู่ประเทศไทย (สุภาพรณ ฦ บางช้าง, 2533) แม้จะยังไม่มีหลักฐานระบุถึงที่มาและผู้แต่งได้ แต่กลุ่มวรรณคดีพระมาลัยนั้นได้แพร่กระจายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย พบตัวบทที่เกี่ยวข้องกับพระมาลัยหลากหลายเรื่อง เช่น ภาคเหนือพบเรื่องปถมมาลัย ทุตติมาลัย จุฬมาลัย (มาลัยเค้า มาลัยปลาย) มาลัยโศลก ภาคอีสานพบเรื่องมาลัยหมื่นมาลัยแสน ภาคกลางและภาคใต้พบเรื่องพระมาลัยกลอนสวดในราชสำนักพบพระมาลัยคำหลวง เป็นต้น (ขวาลักษณ์ สรรพานิข, 2524) นอกจากนี้เรื่องราวของพระมาลัยยังปรากฏในงานศิลปกรรมหลายประเภท เช่น จิตรกรรมฝาผนัง จิตรกรรมลายรดน้ำบนตู้พระไตรปิฎกและหีบเก็บคัมภีร์ เป็นต้น (เด่นดาว ศิลปานนท์, 2549)

นอกจากนี้ยังพบเอกสารตัวเขียนเรื่องพระมาลัยจำนวนมากในประเทศไทย รวมถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นหนึ่งในหัวเมืองใหญ่มาตั้งแต่สมัยอาณาจักรอยุธยา และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยได้สำรวจเอกสารตัวเขียนพระมาลัยของจังหวัดนครศรีธรรมราชสามฉบับ ได้แก่ ฉบับวัดท่าโพธิ์ ฉบับวัดใหญ่ชัยมงคล และฉบับวัดสวนปาน ซึ่งเป็นเอกสารตัวเขียนพระมาลัยเท่าที่ผู้วิจัยจะเข้าถึงได้ เนื่องจากเกิดเหตุการณ์โจรกรรมสมุดไทยที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี พ.ศ. 2563 ผู้วิจัยต้องการปริวรรตตัวบทพระมาลัยทั้งสามฉบับเป็นภาษาไทย เพราะต้นฉบับทั้งสามฉบับยังไม่มีผู้ใดปริวรรตเป็นภาษาไทยมาก่อน และจะเปรียบเทียบเนื้อหาของพระมาลัยทั้งสามฉบับกับพระมาลัยฉบับตีพิมพ์ของกรมศิลปากร อันเป็นตัวบทพระมาลัยที่เผยแพร่อย่างกว้างขวางและเป็นที่รู้จักมากที่สุดฉบับหนึ่งในปัจจุบันของประเทศไทย (กรมศิลปากร, 2555) เพื่อความเข้าใจการสืบทอดตัวบทพระมาลัยที่พบในจังหวัดนครศรีธรรมราช

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะและประวัติเอกสารตัวเขียน ของพระมาลัยฉบับวัดท่าโพธิ์ ฉบับวัดใหญ่ชัยมงคล ฉบับวัดสวนปาน จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาของพระมาลัยฉบับวัดท่าโพธิ์ ฉบับวัดใหญ่ชัยมงคล ฉบับวัดสวนปาน จังหวัดนครศรีธรรมราช กับฉบับตีพิมพ์ของกรมศิลปากร

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะ ประวัติ และเนื้อหาเอกสารตัวเขียนของพระมาลัยฉบับวัดท่าโพธิ์ ฉบับวัดใหญ่ชัยมงคล ฉบับวัดสวนปาน จังหวัดนครศรีธรรมราช ร่วมกับเอกสารตีพิมพ์ของกรมศิลปากร เพื่อเปรียบเทียบเนื้อหาโดยใช้การเสนอผลงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยมีขั้นตอนในการค้นคว้า ดังนี้

1. ศึกษาลักษณะและประวัติเอกสารตัวเขียน ของพระมาลัยฉบับวัดท่าโพธิ์ ฉบับวัดใหญ่ชัยมงคล ฉบับวัดสวนป่า จังหวัดนครศรีธรรมราช
 2. ปรีวรรตหนังสือbudพระมาลัยทั้งสามฉบับ
 3. ศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาของพระมาลัยทั้งสามฉบับกับฉบับตีพิมพ์ของกรมศิลปากร
 4. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย
- อนึ่ง บทความนี้ใช้นิยามศัพท์เกี่ยวกับการศึกษาตัวบทและเอกสารตัวเขียนโดยปรับจากบทความของเจียรไน วิทิตกุล (2566)

เอกสารตัวเขียน (manuscript) หมายถึง วัสดุรองรับตัวเขียนใด ๆ ซึ่งมีข้อความเขียนจารหรือขุดด้วยมือ (ในวัฒนธรรมสยามมีสมุดไทย ใบลาน เป็นต้น)

ตัวบท (text) หมายถึง ข้อความที่ประกอบกันขึ้นเป็นเนื้อหาของพระมาลัย

สำนวน (version) หมายถึง ตัวบทที่แตกต่างกันมากอย่างมีนัยยะสำคัญในชื่อเดียวกัน อาจเกิดจากการท่องจำตัวบทมาไม่ตรงกัน แต่งเพิ่ม แต่งใหม่ หรือจงใจแก้ไขตัวบทด้วยจุดประสงค์ต่าง ๆ

ฉบับ (copy) หมายถึง ต้นฉบับพระมาลัยที่สร้างขึ้นมาเป็น 1 ฉบับ

บานแพนก หมายถึง ข้อความที่ปรากฏในเอกสารตัวเขียนแต่ไม่ใช่ตัวบท ในที่นี้เป็นข้อความเกี่ยวกับประวัติการสร้างเอกสารตัวเขียนฉบับนั้น ๆ และคำอธิบายของผู้สร้าง

ผลการวิจัย

ในเบื้องต้น ผู้วิจัยจะแสดงรายละเอียดของลักษณะและประวัติเอกสารตัวเขียนพระมาลัยทั้งสามฉบับที่พบในจังหวัดนครศรีธรรมราช จากนั้นจะแสดงผลการศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาของพระมาลัยทั้งสามฉบับของจังหวัดนครศรีธรรมราชกับฉบับตีพิมพ์ของกรมศิลปากรตามลำดับไป

พระมาลัยฉบับวัดท่าโพธิ์ เดิมจัดเก็บที่วัดท่าโพธิ์วรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่ในปัจจุบันเก็บรักษาในศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช พระมาลัยวัดท่าโพธิ์เป็นสมุดไทยขาว (หนังสือbudขาว) เขียนด้วยหมึกดำ จำนวน 88 หน้า แบ่งเป็นหน้าต้น 44 หน้า หน้าปลาย 44 หน้า ต้นฉบับมีขนาด 70×15 เซนติเมตร เขียนด้วยอักษรขอม ภาษาบาลี-ไทย ปกหน้ามีการชำรุดเล็กน้อย มีการเขียนภาพประกอบในตัวเล่มและมีการเขียนบทสวดพระอภิธรรม 7 คัมภีร์ก่อนตัวบทพระมาลัย ในบานแพนกของพระมาลัยฉบับวัดท่าโพธิ์ ระบุว่า มาลัยฉบับนี้เขียนแล้วเสร็จเมื่อวันพุธ แรมสิบค่ำ เดือนสิบเอ็ด พ.ศ. 2335 ปีชวด ไม่ได้ระบุนามผู้สร้าง เพียงระบุว่ามีการร่วมกันเขียนสมุดไทยเล่มนี้

พระมาลัยฉบับวัดใหญ่ชัยมงคล เดิมจัดเก็บที่วัดใหญ่ชัยมงคล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่ในปัจจุบันจัดเก็บรักษาที่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช พระมาลัยฉบับนี้เป็นสมุดไทยขาวเขียนด้วยหมึกดำ จำนวน 166 หน้า แบ่งเป็นหน้าต้น 83 หน้า หน้าปลาย 83 หน้า ต้นฉบับมีขนาด 68×12.5 เซนติเมตร เขียนด้วยอักษรขอม ภาษาบาลี-ไทย

มีการเขียนภาพประกอบในตัวเล่มและมีการเขียนบทสวดแจ้ง อันประกอบด้วยข้อความบางส่วนจากพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก พระอภิธรรมปิฎก และพระสัทสนัยก่อนตัวบทพระมาโลย ในบานแพนกของพระมาโลยฉบับวัดใหญ่ชัยมงคล ระบุว่าเขียนเสร็จเมื่อวันจันทร์ ขึ้นสิบสามค่ำ เดือนสาม ปีกุน พ.ศ. 2418 ระบุนามผู้สร้างคือสีกาสุต แต่ไม่ได้ระบุนามผู้เขียน

พระมาโลยฉบับวัดสวนปาน เดิมจัดเก็บรักษาที่วัดสวนปาน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่ในปัจจุบันจัดเก็บรักษาไว้ที่วัดพระนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นสมุดไทยขาวเขียนด้วยหมึกดำ จำนวน 114 หน้า แบ่งเป็นหน้าต้น 57 หน้า หน้าปลาย 57 หน้า ต้นฉบับมีขนาด 65×11.5 เซนติเมตร เขียนด้วยอักษรขอม ภาษาบาลี-ไทย นอกจากนี้ยังมีการเขียนภาพประกอบในตัวเล่มและมีการเขียนบทสวดแจ้ง อันประกอบด้วยข้อความบางส่วนจากพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก พระอภิธรรมปิฎกก่อนตัวบทพระมาโลย ในบานแพนกของพระมาโลยฉบับวัดสวนปาน ระบุว่า เขียนแล้วเสร็จปีชาล พ.ศ. 2421 ระบุนามผู้สร้าง คือ นายคง เสือใหญ่ และระบุว่ามิภิกษุเขียนสมุดไทยเล่มนี้

จากการศึกษาเนื้อหาของพระมาโลยทั้งสามฉบับ คือ ฉบับวัดท่าโพธิ์ ฉบับวัดใหญ่ชัยมงคล ฉบับวัดสวนปาน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า พระมาโลยทั้งสามฉบับมีเรื่องราวส่วนใหญ่ตรงกัน และลักษณะคำประพันธ์เหมือนกัน แต่แตกต่างกันในเรื่องของอักขรวิธี ในที่นี้ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างพระมาโลยกลอนสวดทั้งสามฉบับตอนพระมาโลยโปรดนรก ดังนี้

(ฉบับวัดท่าโพธิ์)	๑ พระมาโลยผู้เปนเจ้า	ทานจึงเสทจกลงไปหา
	หักกงจักรตวยริทธา	สัตตุนันสว่างทุกทน
(ฉบับวัดใหญ่ชัยมงคล)	๑ ครันท่านเสจขึ้นมา	กงจักรเขาบัตเตียวทน
	กงจักรผิดเบนยน	บาบตีแม่แลตีสง
	๑ พรมาโลยผู้เปนเจ้า	ทานจึงเสจกลงไปหา
(ฉบับวัดสวนปาน)	หักกงจักรตวยฤทธา	สัตตุนันสว่างทุกทน
	๑ ครันท่านเสจขึ้นมา	กงจักรเขาบัตเตียวทน
	กงจักรผิดเบนยน	เพราะบาบตนตีแม่แลตีสงค
(ฉบับวัดสวนปาน)	๑ พรมาโลเทพพร	ท่านจึงเสทจกลงไปหา
	หักกงจักรทวยริทธา	สัตตวนันสว่างทุกทน
	๑ ครันท่านกลับขึ้นไป	กงจักรใหญ่เข้าบัตทน
	กงจักรผิดเบนยน	บาบตีแม่แลตีสงข

จากตัวอย่างพระมาโลยกลอนสวดข้างต้น จะเห็นได้ว่าพระมาโลยทั้งสามฉบับคล้ายคลึงกันในเรื่องของเนื้อหาที่กล่าวถึงพระมาโลยลงไปหักกงจักรแก่สัตว์นรกที่กระทำบาบตีแม่และพระสงฆ์ เมื่อท่านขึ้นมากงจักรก็พัดหัวสัตว์นรกเช่นเดิม ต่างกันเฉพาะอักขรวิธีเพียงเล็กน้อย ซึ่งเนื้อหาส่วนอื่นของพระมาโลยทั้งสามฉบับก็เป็นเช่นเดียวกัน จนชี้ได้ว่าพระมาโลยทั้งสามฉบับที่พบในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นสำนวนเดียวกัน

นอกจากนี้ผู้วิจัยจะเปรียบเทียบเนื้อหาตัวบทพระมาลัยทั้งสามฉบับที่พบในจังหวัด นครศรีธรรมราชกับฉบับตีพิมพ์ของกรมศิลปากรในรูปแบบตาราง

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบเนื้อหาตัวบทพระมาลัยทั้งสามฉบับ

เนื้อหา	ฉบับวัดท่าไทร	ฉบับวัดใหญ่ชัยมงคล	ฉบับวัดสวนป่า	ฉบับกรมศิลปากร
บทนมัสการ	✓	✓	✓	✓
พระมาลัยเป็นพระอรหันต์ ชาวบ้านกัมโพช เมืองลังกา มีอิทธิฤทธิ์มาก	✓	✓	✓	✓
พระมาลัยโปรดนรก พบเจอสัตว์นรกตนใดก็ช่วยเหลือ แต่เมื่อพระมาลัย กลับไป สัตว์นรกก็เสวยกรรมของตนไปตามเดิม	✓	✓	✓	✓
- สัตว์นรกที่เคยใช้พระสงฆ์ทำงาน ตกนรกโลหะกุ่มก็ อยู่ในหม้อเหล็กเดือด	✓	✓	✓	✓
- สัตว์นรกที่เคยตีพ่อแม่ปู่ย่าตายายพระสงฆ์ โดยจงจกรพัดหัว	✓	✓	✓	✓
- สัตว์นรกที่เคยตัดสินคดีความไม่เที่ยงตรง โดนจงจกรพัดหัว กินเนื้อเน่าตนเอง	✓	✓	✓	✓
- สัตว์นรกที่มักมากในกาม เล่นชู้กับเมียผู้อื่น จะขึ้นต้นจิ้งจอกว่าพันปี	✓	✓	✓	✓
- สัตว์นรกที่เล่นชู้กับสามีผู้อื่น จะขึ้นต้นจิ้งและโดนแทงด้วยหอกเหล็ก	✓	✓	✓	✓
- สัตว์นรกที่เคยวัดที่ดินล้ำของผู้อื่น โดนแผ่นดินใหม่ดับไตไส้พุง	✓	✓	✓	✓
- สัตว์นรกที่เคยกินสุรา โดนน้ำแสบเทลงในปากจนเปื่อยพังทะลุถึงอกจนเป็นรูปปู	✓	✓	✓	✓
- สัตว์นรกที่ฆ่าสัตว์เลี้ยงของตน โดนแร้งกา นกตะกรุม รุมจิกกินเหลือแต่ โครงกระดูก	✓	✓	✓	✓
- สัตว์นรกที่ฆ่าหมูขาย เป็นเปรตมีขนเป็นหอกดาบ เชือดเนื้อตนเท่าเส้นขนหมู	✓	✓	✓	✓
- สัตว์นรกที่เคยยิงนก เป็นเปรตมีขนเป็นปืนทิ่มแทงทั้งตัว	✓	✓	✓	✓
- สัตว์นรกที่เคยยุยงให้เขาทะเลาะกันเป็นเปรตมีขนทิ่มแทงจากผมทะลุ ปาก โดนแร้งกาปากเหล็กรุมจิกกินบนอากาศ	✓	✓	✓	✓
- สัตว์นรกที่เคยเป็นเจ้าเมือง ตัดสินความไม่ยุติธรรม เป็นเปรตมีอันทะใหญ่ ลากดิน	✓	✓	✓	✓
- สัตว์นรกที่เป็นหญิงทรงเจ้าหลอกหลวงผู้อื่น เป็นเปรตมีเ็น่าเปื่อยแะกินผิตน	✓	✓	✓	✓
- สัตว์นรกที่เชื่อแม่มด เป็นเปรตมีตัวเป็นคน หัวเป็นควาย	✓	✓	✓	✓
- สัตว์นรกที่เชื่อแม่มดให้ทำการบนบาน จะเป็นอสุรกาย	✓	✓	✓	✓
- สัตว์นรกที่เคยฉกชิงปล้นผู้อื่น จะเป็นเปรตไม่มีหัว มีปากอยู่ในทวาร มีตา อยู่ในอก มีงมูกอยู่ข้างบน มีหัวอยู่ในท้อง โดนยมบาลใช้เชือกเหล็กมัด และใช้เหล็กแทงทั้งตัว	✓	✓	✓	✓

เนื้อหา	ฉบับวัดท่าโพธิ์	ฉบับวัดใหญ่ชัยมงคล	ฉบับวัดสวนป่า	ฉบับกรมศิลปากร
บรรดาสัตว์นรกเปรตอดสุรกายสังกรรมให้พระมาลัยมาบอกแก่ญาติของตนให้กระทำความดีส่งมาให้	✓	✓	✓	✓
ญาติทั้งหลายกระทำความดีอุทิศส่งให้ บรรดาสัตว์นรกจึงไปเกิดบนสวรรค์	✓	✓		✓
พระมาลัยรับดอกบัว 8 ดอก จากชายเข็ญใจ ไปถวายพระเจดีย์จุฬามณี แล้วเหาะขึ้นไปบนสวรรค์	✓	✓		✓
พระมาลัยถามพระอินทร์ถึงผลบุญของเทพและนางฟ้า ที่มาไหว้พระเจดีย์จุฬามณี	✓	✓		✓
- เทพที่มีบริวารหนึ่งร้อยองค์ ชาติก่อนเป็นคนเกี่ยวหญ้าขายได้ปันข้าวให้แก่คนกา	✓	✓		✓
- เทพที่มีบริวารหนึ่งพันองค์ ชาติก่อนเป็นนายโคบาล ได้แบ่งให้เพื่อน	✓	✓		✓
- เทพที่มีบริวารหนึ่งหมื่นองค์ ชาติก่อนเป็นผู้ศรัทธาในพระพุทธศาสนา	✓	✓		✓
- เทพที่มีบริวารสองหมื่นองค์ ชาติก่อนทำบุญใส่บาตรพระภิกษุผู้มีศีล	✓	✓		✓
- เทพที่มีบริวารสามหมื่นองค์ ชาติก่อนเป็นเศรษฐีและนายโคบาล ทำบุญถวายทานพระและรักษาศีลมิได้ขาด	✓	✓		✓
- เทพที่มีบริวารสี่หมื่นองค์ ชาติก่อนเป็นช่างทอหูก เก็บซากศพมาเผาทำบุญอุทิศให้	✓	✓		✓
- เทพที่มีบริวารห้าหมื่นองค์ ชาติก่อนเป็นเจ้าของล้งกาซื้อท้าวสัทธาติสสาธิบดี รักษาศีลเป็นประจำมิได้ขาด	✓	✓		✓
- เทพที่มีบริวารหกหมื่นองค์ ชาติก่อนเป็นเจ้าของล้งกาซื้อท้าวอภัยทศคามนี เป็นผู้ศรัทธาในพระพุทธศาสนา บริจาคทรัพย์ให้แก่ผู้ยากไร้	✓	✓		✓
- เทพที่มีบริวารเจ็ดหมื่นองค์ ชาติก่อนเป็นเศรษฐีปรนนิบัติอาจารย์ รักษาศีลสัปปะการมิได้ขาด	✓	✓		✓
- เทพที่มีบริวารแปดหมื่นองค์ ชาติก่อนชักชวนผู้อื่นให้นำของมาใส่บาตรภิกษุผู้มีศีล	✓			✓
- เทพที่มีบริวารเก้าหมื่นองค์ ชาติก่อนอุทิศร่างกายเป็นเครื่องบูชาพระสารีริกธาตุ และชักชวนผู้อื่นให้ฟังธรรม	✓			✓
- เทพที่มีบริวารหนึ่งแสนองค์ ชาติก่อนเป็นคนเก็บหญ้าขาย ได้นำทรายมาก่อเป็นเจดีย์ไว้บูชา และถวายอาหาร สบง จีวร แก่พระสงฆ์	✓			✓

เนื้อหา	ฉบับวัดท่าไทร	ฉบับวัดใหญ่ชัยมงคล	ฉบับวัดสวนปาน	ฉบับกรมศิลปากร
นางฟ้าหนึ่งแสนโกฏิเบี่ยงหน้าพระศรีอารีย์ ขาดก่อนถือศีลภาวนา ถวายอาหาร ดอกไม้ เครื่องหอม แต่พระพุทธเจ้าและพระสงฆ์	✓			✓
นางฟ้าหนึ่งแสนโกฏิเบี่ยงขวาพระศรีอารีย์ ขาดก่อนถือศีลภาวนา ถวายอาหาร ถวายผ้าเหลือง ดอกไม้ เครื่องหอม แก่พระสงฆ์	✓			✓
นางฟ้าหนึ่งแสนโกฏิเบี่ยงซ้ายพระศรีอารีย์ ขาดก่อนฟังธรรมในวันพระ ถวายอาหาร ถวายผ้าแดง ดอกไม้ แก่นจันทร์ แต่พระรัตนตรัยทุกวัน	✓			✓
นางฟ้าหนึ่งแสนโกฏิเบี่ยงหลังพระศรีอารีย์ ขาดก่อนถือศีล ฟังธรรม ถวายผ้าเชียว แต่พระสงฆ์	✓			✓
พระศรีอารีย์ถามพระมาโลยถึงความเป็นอยู่ของชาวชมพูทวีปว่ามีความเป็นอยู่อย่างไร	✓			✓
พระมาโลยตอบพระศรีอารีย์ ว่า ชาวชมพูทวีปทำบุญกุศลน้อย กระทำบาปมากกว่า			✓	✓
พระศรีอารีย์กล่าวกับพระมาโลยถึงผู้ที่จะเกิดในยุคของพระองค์ว่าจะกระทำอย่างไร และอธิบายถึงอายุของมนุษย์ว่ามีอายุยืนนานอย่างไร		✓	✓	✓
พระศรีอารีย์บอกแก่พระมาโลย เมื่อศาสนาพระโคตมเสื่อมลงคนทำบาปมากว่ากระทำความดี และอายุของมนุษย์จะสั้นลง เมื่อนั้นพระองค์จะลงไปโปรดสัตว์ทั่วโลกจนถึงพระนิพพาน		✓	✓	✓
พระศรีอารีย์บอกให้พระมาโลยนำคำที่พระองค์ตรัสไปบอกแก่หมู่สัตว์โลก		✓	✓	✓
พระศรีอารีย์และพระอินทร์กราบลาพระมาโลย		✓	✓	✓
พระมาโลยนำการสนทนากับศรีอารีย์มาเทศนาแก่ชาวบ้านกัมโพช เมืองลังกา		✓	✓	✓
ชายเชื่องใจที่ถวายดอกบัวแก่พระมาโลยสิ้นชีวิตแล้วเกิดบนสวรรค์นามว่าอุบลเทวา		✓	✓	✓
พระมาโลยโปรดสัตว์ทั่วทั้งโลกา เมื่อดับสังขารเข้าสู่นิพพาน		✓	✓	✓

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าเนื้อหาตัวบทของพระมาโลยแต่ละฉบับมีจำนวนไม่เท่ากัน ฉบับที่มีเนื้อหามากที่สุดคือฉบับตีพิมพ์กรมศิลปากร ซึ่งอาจแบ่งเนื้อหาตัวบทพระมาโลยเป็น 7 ส่วน คือ 1) ประวัติพระมาโลย 2) พระมาโลยโปรดนรก 3) ชายเชื่องใจถวายดอกบัว 4) พระมาโลยสนทนากับพระอินทร์เรื่องความดีของเทวดา 5) พระมาโลยสนทนากับพระอินทร์เรื่องความดีของนางฟ้า 6) พระศรีอารีย์สนทนากับพระมาโลย 7) พระมาโลยนำเรื่องราวที่สนทนามาเทศนาสั่งสอน

ชาวลังกาทวีป ส่วนเอกสารตัวเขียนพระมาลัยของจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้งสามฉบับมีเนื้อหาไม่มากเท่าของฉบับตีพิมพ์กรมศิลปากร สรุปได้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบเนื้อหาตัวบทพระมาลัยทั้งสามฉบับ

ฉบับวัดท่าโพธิ์	ฉบับวัดใหญ่ชัยมงคล	ฉบับวัดสวนป่า
(1) ประวัติพระมาลัย	(1) ประวัติพระมาลัย	(1) ประวัติพระมาลัย
(2) พระมาลัยโปรดนรก	(2) พระมาลัยโปรดนรก	(2) พระมาลัยโปรดนรก
(3) ชายเชิญใจถวายดอกบัว	(3) ชายเชิญใจถวายดอกบัว	
(4) พระมาลัยสนทนากับพระอินทร์เรื่องความดีของเทวดา	(4) พระมาลัยสนทนากับพระอินทร์เรื่องความดีของเทวดา	
(5) พระมาลัยสนทนากับพระอินทร์เรื่องความดีของนางฟ้า		
(6) พระศรีอารีย์สนทนากับพระมาลัย	(6) พระศรีอารีย์สนทนากับพระมาลัย	(6) พระศรีอารีย์สนทนากับพระมาลัย
	(7) พระมาลัยนำเรื่อง ราวที่สนทนามาเทศนาสั่งสอนชาวลังกาทวีป	(7) พระมาลัยนำเรื่อง ราวที่สนทนามาเทศนาสั่งสอนชาวลังกาทวีป

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาของเรื่องพระมาลัยระหว่างต้นฉบับสามฉบับที่ค้นพบในจังหวัดนครศรีธรรมราชกับฉบับตีพิมพ์ของกรมศิลปากร แม้พระมาลัยทั้งสามฉบับจะเป็นสำนวนเดียวกัน แต่กลับมีปริมาณเนื้อความไม่เท่ากัน หากพิจารณาจากตัวบทฉบับตีพิมพ์ของกรมศิลปากร

อภิปรายผล

เอกสารตัวเขียนพระมาลัยทั้งสามฉบับ มีโครงสร้างของเนื้อหาสอดคล้องกันหมด ลักษณะคำประพันธ์เหมือนกัน ต่างกันที่อักขรวิธี เพราะในยุคที่เขียนพระมาลัยทั้งสามฉบับนั้นอักขรวิธีของภาษาไทยยังมีความยืดหยุ่น ตัวสะกดไม่มีผิดถูกตายตัว โดยทั้งสามฉบับเป็นสำนวนเดียวกัน และตรงกับสำนวนที่เรียกกันว่าพระมาลัยกลอนสวด อย่างไรก็ตาม แม้พระมาลัยทั้งสามฉบับจากจังหวัดนครศรีธรรมราชจะเป็นสำนวนเดียวกัน แต่กลับมีปริมาณเนื้อความไม่เท่ากัน หากพิจารณาจากตัวบทฉบับตีพิมพ์ของกรมศิลปากรและแบ่งเนื้อหาพระมาลัยทั้งเรื่องออกเป็น 7 ส่วน ต้นฉบับพระมาลัยของจังหวัดนครศรีธรรมราชจะมีเนื้อหาไม่ครบตลอด 7 ส่วนนั้น โดยส่วนที่ทั้งสามฉบับมีตรงกัน คือ (1) ประวัติพระมาลัย (2) พระมาลัยโปรดนรก และ (6) พระศรีอารีย์สนทนากับพระมาลัย ขณะที่เนื้อหาส่วนที่ (3) ชายเชิญใจถวายดอกบัว (4) พระมาลัยสนทนา

กับพระอินทร์เรื่องความดีของเทวดา มีเฉพาะในฉบับวัดท่าโพธิ์กับฉบับวัดใหญ่ชัยมงคล เนื้อหาส่วนที่ (5) พระมาลัยสนทนากับพระอินทร์เรื่องความดีของนางฟ้า มีเฉพาะในฉบับวัดท่าโพธิ์ และส่วนที่ (7) พระมาลัยนำเรื่องราวที่สนทนามาเทศนาสั่งสอนชาวลังกาทวีป มีเฉพาะในฉบับวัดใหญ่ชัยมงคลกับวัดสวนป่า ไม่มีฉบับใดที่มีเนื้อหาครบทั้ง 7 ส่วนเลยแม้แต่ฉบับเดียว

การที่พระมาลัยทั้งสามฉบับที่ศึกษามีเนื้อหาไม่ครบถ้วนสมบูรณ์นั้น ผู้วิจัยพิจารณาแล้วพบว่าไม่ได้เกิดจากการชำรุดของเอกสารตัวเขียนต้นฉบับ เพราะหน้ากระดาษของหนังสือบูตไม่มีรอยฉีกขาดชำรุด นอกจากนี้เนื้อหาที่ไม่ปรากฏแต่ละส่วนนั้นมีปริมาณมาก จึงคาดว่าไม่ได้เกิดจากการคัดลอกตก ข้ามบรรทัด หรือผิดพลาดพลั้งเผลอในลักษณะอื่น ๆ แต่สันนิษฐานว่าคงเป็นความตั้งใจของผู้คัดลอกที่จะละเนื้อหาส่วนดังกล่าวออกไป อนึ่งผู้วิจัยสังเกตว่าเนื้อหาพระมาลัยที่คัดลอกลงในหนังสือบูตแต่ละเล่มนั้นมีความยาวเหมาะสมพอดีกับหน้ากระดาษของหนังสือ ไม่มีหน้ากระดาษว่างเหลือเหมือนอย่างที่เคยพบทั่วไปในสมุดไทยหรือหนังสือบูตที่บ้านที่ควรระมัดระวังเรื่องอื่น ๆ ผู้วิจัยจึงขอสันนิษฐานเป็นเบื้องต้นว่า ผู้คัดลอกต้นฉบับพระมาลัยวัดท่าโพธิ์ วัดใหญ่ชัยมงคล และวัดสวนป่า อาจตั้งใจตัดทอนเนื้อหาบางส่วนออกไปเพื่อให้ปริมาณเนื้อหาทั้งหมดมีความยาวพอดีหน้ากระดาษของหนังสือบูตที่ใช้ เนื่องจากวัฒนธรรมการสร้างหนังสือบูตพระมาลัยนิยมเขียนให้จบภายในเล่มเดียว แม้เนื้อหาไม่ครบสมบูรณ์ก็จะไม่ขึ้นเล่มที่สอง ลักษณะการคัดลอกวรรณคดีพระมาลัยสำนวนกลอนสวดโดยคัดเนื้อหาไม่ครบทุกส่วนเช่นนี้นอกจากจะปรากฏในต้นฉบับทั้งสามจากจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาในครั้งนี้แล้ว ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดร.ณิ คำเจริญ ได้ศึกษาต้นฉบับพระมาลัยจากอำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา 2 ฉบับ คือ ฉบับวัดพะโคะ 1 ฉบับ ฉบับวัดคูขุด 1 ฉบับ พบว่ามีเนื้อหาไม่ครบถ้วนเช่นกัน (ดร.ณิ คำเจริญ, 2537) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปก แก้วกาญจน์ ได้ปริวรรตพระมาลัยฉบับวัดจินตาวาส จังหวัดพัทลุง จากต้นฉบับที่จารด้วยอักษรขอม เป็นอักษรไทย พบว่า พระมาลัยฉบับวัดจินตาวาสใช้อักษรวิธีและคำศัพท์ตามเสียงพูดภาษาถิ่นใต้ ส่วนเนื้อหานั้นไม่ครบสมบูรณ์ (ปก แก้วกาญจน์, 2541)

สรุป

ต้นฉบับพระมาลัย ต้นฉบับพระมาลัยวัดท่าโพธิ์ วัดใหญ่ชัยมงคล วัดสวนป่ามีลักษณะคล้ายคลึงกัน แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมเอกสารตัวเขียนพระมาลัยจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นสมุดไทยขาว เขียนด้วยหมึกดำ ที่เรียกว่าหนังสือบูตขาว อักษรขอมบาลี-ไทย ต้นฉบับมาลัยทั้งสามฉบับเป็นเอกสารตัวเขียนที่มีตัวบทมากกว่า 1 ตัวบท ภายในเอกสารตัวเขียนเล่มเดียว (multiple-text manuscript) กล่าวคือ มีการเขียนบทสวดพระอภิธรรม 7 คัมภีร์ บทสวดแจ้งอันประกอบด้วยข้อความบางส่วนจากคัมภีร์พระวินัยปิฎก คัมภีร์ พระสุตตันตปิฎก พระอภิธรรมปิฎก หรือพระสัทสนัย ก่อนตัวบทพระมาลัย ในบานแพนกของเอกสารตัวเขียนทั้งสามฉบับระบุผู้สร้างและช่วงเวลาในการเขียนต้นฉบับทั้งสามไว้ ทำให้ทราบว่าต้นฉบับพระมาลัยวัดท่าโพธิ์เขียน

ในปี พ.ศ. 2335 มีอายุเก่าแก่กว่าอีก 2 ฉบับ คือ ฉบับวัดใหญ่ชัยมงคลซึ่งเขียนในปี พ.ศ. 2418 และ ฉบับวัดสวนป่าซึ่งเขียนในปี พ.ศ. 2421

ในด้านการเปรียบเทียบเนื้อหา ตัวบทพระมาลัยแต่ละฉบับมีโครงสร้างของเนื้อหาและ ลักษณะคำประพันธ์สอดคล้องกัน สรุปได้ว่าเอกสารตัวเขียนทั้งหมดมีตัวบทเป็นสำนวนเดียวกัน ซึ่งตรงกับสำนวนที่เรียกว่า “มาลัยกลอนสวด” แต่อาจแตกต่างกันในด้านอักขรวิธี เนื่องจาก อักขรวิธีในอดีตนั้นยังคงมีความยืดหยุ่นสูง ไม่มีกฎเกณฑ์ที่ตายตัวในการสะกดคำ บางคำอาจเขียน ต่างกันแต่ยังคงหมายถึงสิ่งเดียวกัน ไม่มีการกำหนดว่าการสะกดคำแบบใดถูกหรือผิดตายตัว พระมาลัยแต่ละฉบับมีเนื้อความไม่เท่ากัน อาจเกิดจากผู้คัดลอกได้คัดสรรเนื้อหาบางส่วนมา เขียนลงในหนังสือบุตพระมาลัย และตัดทอนเนื้อหาบางส่วนออกไปเพื่อให้ปริมาณเนื้อหาทั้งหมด มีความยาวพอดีหน้ากระดาษของหนังสือบุตที่ใช้ ซึ่งมักมีข้อจำกัดด้านจำนวนหน้ากระดาษ เนื้อหา จึงอาจถูกปรับลดหรือแก้ไขให้สอดคล้องกับขนาดและจำนวนหน้าของหนังสือบุต

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้เป็นการเปรียบเทียบเนื้อหาของต้นฉบับพระมาลัยสามฉบับที่พบในจังหวัด นครศรีธรรมราชกับฉบับตีพิมพ์ของกรมศิลปากร ผู้สนใจสามารถศึกษาประวัติและลักษณะของ พระมาลัยกลอนสวดในจังหวัดนครศรีธรรมราชกับพระมาลัยกลอนสวดฉบับอื่นที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์ ในภาคใต้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณคดีเรื่องพระมาลัยให้กว้างขวางต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2555). สมุดมาลัยและสุบินกลอนสวด. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- เจียรไน วิทิตกุล. (2566). จุลยุทธการวงศ์ภาษาบาลีและภาษาไทย: ประวัติและความสัมพันธ์เชิง สารัตถะ. วารสารมหาจุฬาริชาการ, 10(1), 443-463.
- ชฎาลักษณ์ สรรพานิช. (2524). พระมาลัย: การศึกษาเชิงวิเคราะห์. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดรุณี คำเจริญ. (2537). การศึกษาเรื่องพระมาลัยในอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. ใน ปริญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.
- เด่นดาว ศิลปานนท์. (2549). จิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมาลัยในภาคกลางของประเทศไทย. ใน สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ศิลปะ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปก แก้วกาญจน์. (2541). การศึกษาและปริวรรตวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระมาลัยฉบับวัดจินดา วาส จังหวัดพัทลุง. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันทักษิณคดีศึกษา. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ปรมินทร์ จารุวรรณ. (2542). การสืบทอดทำนองสวดและประเพณีสวดมาลัยที่บ้านหนองขาว จังหวัด กาญจนบุรี. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระมาลัยฉบับวัดท่าโพธิ์. (ม.ป.ป.). สมุดไทยขาว. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม.

พระมาลัยฉบับวัดใหญ่ชัยมงคล. (ม.ป.ป.). สมุดไทยขาว. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม.

พระมาลัยฉบับวัดสวนป่า. (ม.ป.ป.). สมุดไทยขาว. วัดพระนคร.

สุภาพรณ ฦ บางช้าง. (2533). วิวัฒนาการวรรณคดีสายพระสุตตันตปิฎกที่แต่งในประเทศไทย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุดมพร คัมภีรนนท์. (2551). การศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในเรื่องพระมาลัย
คำหลวง. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

